

פרשת בהר

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר.

הקושיא ידועה היא, מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני.

והנה, איתא במסכת שבת, בא גר להלל ואמר גיירני ע"מ שאקיים כל התורה על רגל אחד. ואמר לו הלל מאי דסני לך לחברך לא תעביד. ויש לפרש מה שאמר הלל ע"פ מה שכתבו המפרשים הטעם דלא ניתנה תורה עד הר סיני. והוא משום שהיו אז באגודה אחת, כאיש אחד בלב אחד. ומקודם שנעשו כאיש אחד לא היה אפשר לקבל התורה, דהאיך יקיימו כל אחד מישראל תרי"ג מצות שבהם מצות השייכים רק לכהנים ומצות שהם בישראל ולא בכהן. אבל אם כלל ישראל באגודה אחת, ואיש את אחיו אוהב כנפשו, אז מתקיימת התורה בכל ישראל יחד וכאילו עושה כל אחד התרי"ג מצות. נמצא דלפ"ז הכל תלוי במצות ואהבת לרעך כמוך, דאם אוהבים זה את זה וחביו חבירו עליו כגופו, אז יש לו חלק בכל המצוות שבתורה.

ויש לפרש הא דאמר ר"ע ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, דהיינו זה כלל גדול לקיום התורה. דלולי זה אי אפשר שתתקיים התורה ע"י שום אחד מישראל.

ולפ"ז י"ל דהגר אמר למדני שאקיים כל התורה על רגל אחת, שיאמר לו דבר יסוד אשר נכללו בו כל המצות כדי שיהיה מקיים כל התורה כולה. והשיב לו הלל מאי דסני לך לחברך לא תעביד, דע"י ואהבת לרעך כמוך יהיה באגודה אחת עם כלל ישראל ויהיה נפשו קשורה בנפשם, ובזה יקיים כל התורה.

והנה, בשנת השמיטה שאין חורשין וזורעין וקוצרין, צריך להסתפק במה שיש לו, ובודאי מצומצמין כל מה דאפשר. ואם אז יפקיר הכל שיהיה העני שוה לו ליטול כל מה שירצה, אין לך ואהבת לרעך כמוך יותר מזה. ולכן פרט כאן בהר סיני, לומר לך דלאחר שקבלו שמיטה בסיני וקימו וקבלו עליהם מצות ואהבת לרעך כמוך כל כך, אז יכול לקבל ולקיים כל התורה כולה.

(כתב סופר)

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדיך... ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל.

התורה הקדים אכילת אדם לאכילת בהמה וחיה. וכן הוא בפרשת נח, והיה לך ולהם לאכול. אבל בפרשת עקב כתוב, ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת, אכילת בהמה קודמת לאדם. וע"ז אמרו חז"ל שאסור לאדם לאכול קודם שיתן מאכל לבהמתו, שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואחר כך ואכלת ושבעת.

והנה, המגן אברהם הביא בשם ספר חסידים שבשתייה אדם קודם לבהמה, שכן נאמר בפרשת חיי שרה שמה וגם גמליך אשקה. והטעם בזה הוא, שבאמת האדם קודם לבהמה, שהוא מבחר היצירה. אלא שבאכילה, שמעלת האדם מורגשת בזה שהוא אוכל בשר ודגים וכל מטעמים, ואילו הבהמה אוכלת עשב השדה, דין הוא שיקדים הבהמה לאדם. כמה שכתוב, ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואחר כך ואכלת ושבעת. אבל בשתייה שהאדם והבהמה שוים בה, ששניהם שותים מים, האדם קודם. ומזה יש ללמוד שגם באכילה במקום שאין הבדל בין האדם לבהמה, האדם קודם.

ולפי זה יש ליישב הסתירה, שהרי בתיבת נח עדיין נתקיים האיסור על האדם לאכול בשר, ואם כן שוה האדם לבהמה. וכן בענין שביעית, שאף על פי שאין מאכילין לבהמה מאכל אדם, אבל אם הלכה הבהמה מאליה לשדך ואוכל פירות, אין מחייבין אותו להחזירה שנאמר ולבהמתך

ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל, א"כ הבהמה שוה לאדם. ובאלו וכיוצא בהם קודמת
אכילת אדם לבהמה, כמו בשתייה.

(עיטורי תורה)